

μαζέβουν τ' άσπρα κόκκαλα μυρολογώντας δλοι,
κι' έτρεχαν δάκρια πύρινα στά μάγουλά τους κάτω.
"Έλεα αέ χρυσό σταμνί τὰ παίρνουν και τὰ βάζουν
πού μ' άλινα τὸ απέπασαν σκουτιά άπάλοφασμένα
τότε αέ λάκκο βαθυλό τὰ χώνουν, κι' από πάνω
χοιτρά λιθάρια 'να σωρό σωριάζουν χέρι χέρι.
Κι' άμείως μνήμα τοΐφτισαν, κι' είχαν σημένους
[γύρω
πρωτοῦ σκοταῖς μὴν τόχει πῶν κι' οί Δαναοί πλα-
[κίωσαν.
Κι' άφοῦ τὸ μνήμα τοΐφτισαν, πᾶν πίσω και κα-
[τόπι
μαζέβονται δλοι ταχυτά και κάθονται νά φάνε
στον πύργο τοῦ δίσπαριου τοῦ βασιλιᾶ Πριάμου.
"Έτσι τότε έγινε ἡ θαρῆ τ'άλογομάχου "Εχτόρου.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΛΗ
ΓΡΑΜΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΤΑ ΣΚΟΛΕΙΑ

Φίλε Νουμά,

Στὸ πρῶτό μου γράμμα εἶπα γενικῶς μερικά πρά-
ματα και για τὴ σημερινή μας κατάσταση και για
τὴν περασμένη τῶν προγόνων μας. Τώρα είναι καιρός
νά σχοληθούμε ειδικώτερα στὰ ἐλαττήρια πού ἐπέφεραν
και ἐκείνην τὴν παρακμὴ και τὴ δική μας στασιμό-
τητα χωρίς αὐτὸ δὲν θάβρωμε τρόπο θεραπείας. Και
τόσο περισσότερο πρέπει νά μας ἐνδιαφέρῃ ἡ μελέτη
τοῦ παρελθόντος, ὅσο ὁ λόγος ὁ ἐμβαθύνων εἰς τὴν γινώ-
σιν τῆς ιστορίας αὐτοῦ ἀσφαλέστερα και τὰ περνόντα
και τὰ μέλλοντα κρίνει,» τῆς ὁπείας ιστορίας οί νόμοι
εἶναι ἀδέκαστοι και ἀμετάτρεπτοι. Δὲν λέγω ὅτι θά παί-
θουμε τὴν ἴδια ἀπαρραλλακτὰ τύχη, δηλ. τὴν ἀπώ-
λεια τῆς πολιτικῆς αὐτονομίας. Σήμερα τὸ μικρὸ μας
κράτος εἶναι ἴσως ἀναγκαῖο στὴν ἰσορροπία τῆς εἰρή-
νης τοῦ Αἴμου, χωρίς ὅμως γι' αὐτὸ νάξιώθῃ και με-
γαλυτέρας ἐκτίσεως ἀπ' τὰς Δυνάμεις, ἀπ' τὸ ἔλεος
τῶν ὁποίων κρεμούμαστε. Ἄλλὰ ποῖς μπορεί νά μας
ἐγγυηθῇ ὑπαρξὴν ἐντιμὴ και ἐθνική, ὅταν τὰ καθε-
στῶτα ἀνατραποῦν και νέος κίριάρχος ἀντικαταστήσῃ
τὸν τωρινὸ τοῦ Βοσπόρου;

Δὲν εἶμαι τόσο ἀπαισιόδοξος. Μά οὔτε και αἰσιό-
δοξος μπορῶ νά γίνω, ὅταν βλέπω ὅτι ἐκεῖνα, πού ἔ-

πρεπε νά κάμουμε ἐμεῖς, τὰ προλαβαίνουν ἄλλοι, και τὰ
παραδείγματα, πού ἔπρεπε κι' αὐτὰ ἐμεῖς νά τὰ δι-
νοῦμε, τὰ πέρνουμε ἀπὸ ἔθνη πού μόλις χθές ἐμάθαν
τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τους. Γιατὸ ἔ-
χοῦμε ἀνάγκη ἀπὸ γ ε ν ι κ ἡ ἄ ν α μ ὀ ρ φ ω σ η, γιατί
τίποτα σωστό δὲν ἔχοῦμε. "Οχι. Καμιά ἀπόλυτος
πρόδο δὲν κάμαμε. Και τὸ ὅτι δὲν κάμαμε δὲν θέλει
ἀπόδειξη. Ἐνωσὶ ἔδω τὴν πραγματικὴ πρόδο, και
ἔχει τὰ μαρμαρόχτιστα κτίρια και τίς κακνοδόχες. Αὐτὰ
εὐκολα τὰ ρίχνει ὁ καιρός, μά τὰ ἄλλα, ἂν τᾶχαμε,
θᾶσαν αἰώνια, ἀθάνατα, ἀνεκτίμητα. Και γ' αὐτὸ δὲν
μπορῶ νά καταλάβω τὸν στερεότυπο τῶν νεωτέρων ἑλ-
θῆναι ἰνθουσιασμό, ὅταν ἐπισκέπτονται τὴν Ἑλλάδα,
για τίς ἀκαδημίες μας, τὰ θέατρα, τίς Βιβλιοθήκες,
τοὺς δρόμους. (!) Δὲν θέλω τώρα νά πῶ και τὸ ἄλλο,
τὸ πῶ σπουδαῖο, ὅτι και αὐτὲς δὲ ὁ ἰνθουσιασμός τους
σ τ ὀ β ρ ὀ ν τ ο π ᾶ γ ε ι, και δὲν θά ἐκάμα ἀσχημα
ἂν τὸν παρεβάλλα με τὰ λόγια, πού ἔλεγεν ὁ Φωκίων
ὅτι μοιάζουν τὰ κυπαρίσσια τὰ ἄ κ α ρ π α.

"Ας δοῦμε λοιπὸν τί ἔχοῦμε και δὲν ἔχοῦμε. Ὁρο-
λογῶ ὅτι δὲν εἶναι εὐκολο τούτο, ὅσο κι' ἂν φαίνεται,
γιατί εὐκολο δὲν εἶναι νά ξεδιαλύσῃς ὀλόκληρο χάος.
Θά τολμησῶ ὅμως, γιατί εἶναι ἀνάγκη, νά εἰσχωρήσω,
ὅσο τὸ δυνατό, στὸ χάος τούτο, και νά ἐξετάσω τὰ συ-
στατικά του, ἔχει μὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι λέγω πράγματα
ἐντελῶς σωστά, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι, ὅποιαδήποτε
και ἂν εἶναι, θά δώσουν ἀφορμὴ και σᾶλλους, ἰκανω-
τέρους βεβαῖα και πῶ ἐιδικούς, νά μιλήσουν ὀρθότερα.
Ἐνα ἔθνω ἀποκλειστικῶς βᾶσαι, τὸν π ρ ο ρ ι σ μ ὀ
μ α ς σ τ ἡ ν Ἄ ν α τ ο λ ἡ. Χωρὶς αὐτὸ ὅλα παραλύ-
ουν και τότε εἶναι πολὺ περιττὸ νά μας σκοτίζουν τέ-
τοιες ψιλοδουλιές. Τότε ας κοιτάξουμε μὲ ἀπάθεια τὴν
κωμῆδία πού παίζεται σὲ βᾶρας τοῦ ἔθνους, ας πηγαί-
νοῦμε ὅπου τὸ κλίμα μᾶς στέργει περισσότερο, ας ἀνοι-
γοκλείνοῦμε τὸ στόμα χάριν ἀσκήσεως, και ας στέλ-
νοῦμε στὰ φρενοκομεία κείνους, πού μᾶς ζαλίζουν με
τίς παπαρδέλες τῆς ἀναμορφώσεως και τῆς πρόδο.
Ἄν ὅμως πρέπει νά διορθωθῶμε, τότε ας ἀνοιξοῦμε τὰ
μάτια μας, ὅσο εἶναι καιρός, πρὶν μᾶς κρεμάσουν οί
γειτῶνοι τὰ χουλιάρια.

Εἶναι ἀνεμφισβήτητο, ὅτι οἱ πρόγονοί μας μᾶς ἄ-
ρρησαν πολλὰ ἐλαττώματα. Ποιᾶ εἶν' αὐτὰ, δὲν εἶναι
ἀνάγκη νά τὰ πῶ. Οἱ περισσότεροι, ἂν ἔχει ὅλοι, τὰ
ξέροῦμε. Ὅσοι δὲν πρόφθασαν νά τὰ μάθουν, ας διαβᾶ-
σουν τὴν ιστορία. Θά δοῦν ὅτι ἡ παλληκαρικὴ μὲ ἐξα-
χρειωμένο πολίτευμα δὲν μπορεί νά σώσῃ ἕνα ἔθνος, και

ὅτι αὐτὴ μονάχη δὲν ἔχει τὴ δύναμη νά κάμῃ τίποτα
Χρειαζεται παλληκαρικὰ τῆς ψυχῆς, παλληκαρικὰ τοῦ νοῦ
και τοῦ χαρακτήρος για νά προκύψῃ και ἡ σωματικὴ.
Ἐνόσω τὰ εἶχαν ὅλα αὐτὰ ἐκεῖνοι και ἐρρυθμίζαν τὴν
πολιτεία τους μ' αὐτὰς ἴσαν ἀκαταμάχητοι. Ὅταν λί-
γο λίγο τοὺς υπέτασαν οἱ ξένοι, εἶναι γνωστὸ πού εἶ-
χαν καταστήσει. Τίς κληρονομίς τους λοιπὸν αὐτὲς ας
πολεμήσοῦμε στὴν ἀρχὴ μὲ κάθε τροπο. Ἐπειτα ρίχ-
νοῦμε ἀπ' ἐπάνω μας και ὅ,τι ἄλλο φορτωθήκαμε στὸ
μακρὸ δίκστημα πού ζήσαμε ὑπὸ τὴν δουλεία. Για νά
τὰ κατορθώσοῦμε αὐτὰ πρέπει νά παροῦμε ὡς ἀφειτηρία
τὸν μικρὸ ἀνθρώπο, τὸν μαθητὴ, γιατί κατὰ δυστυχία,
ἀπ' τὰ θρανία ἀκόμη τοῦ σχολείου ἀρχίζοῦμε νά πα-
θαῖνοῦμε ὅ,τι παθαῖνοῦμε.—Και ὁ Βίσμαρκ, ὅπως λένε,
ἀπ' τὸ σχολεῖο ἀρχίσει, και ἐκεῖνο πῆρε ὡς βοήθῃ του
για νά παρασκευάσῃ τοὺς μαχητὰς τοῦ 1870. — Οἱ
τωρινοί μας δάσκαλοι δὲν ξέρω ἂν εἶναι ἀξιοί νά κά-
μουν τὸ μέγα τούτο ἔργο. Εἶναι κι αὐτοὶ δηλητηρια-
σμένοι μὲ τὰ ἀέρια τῆς πολιτικῆς μας ἀτμοσφᾶρας
και δὲν ἔχουν τὸ σθένος—πού νά τᾶβρουν:—νά ἐργα-
σθοῦν. Δὲν τοὺς κατηγοροῦ γιατὸ. Ἐν μέρει δὲν φταίει.
Ἄν ἔξενερε ἡ κυβερνήσῃ μας τί θά πῇ καθήκον ἔθακα-
με πρὸ πολλοῦ ὅ,τι ἔθακαμε νά καταστήσῃ τὴ θέση
τους καλυτέρα και νά μὴν τοὺς ἀπογοητεύῃ μὲ χιλίες
δύο μεταθέσεις τὸ χρόνο Ἄνθρωπος, πού τὸν στέλνει
κάθε λίγο στοῦ διαβόλου τὴν χερσ, δὲν μπορεί νά ἐρ-
γασθῇ. Και ἔτσι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι χάνοῦμε τὰ χέρια και
βγαζοῦμε τὰ μάτια μας μὲ τὴν πῶ μεγάλη ἀφειδία.
Γιὰ τοὺς μισθοῦς τους δὲν λέγω τίποτα. Μπορεῖ νάναῖ
μικροί, μά ἂν ὑπῆρχε και τὸ ἐλάχιστο ἐνδιαφέρο στὶς
ψυχῆς τῶν κυβερνητῶν μας για τὴν πατρίδα, τοὺς πα-
ραδες πού δίνει μὲ τὴν προθυμία τὸ ταμεῖο στὰ ὀδοι-
πορικὰ ἔξοδα, μπορούσαν νά τοὺς χρησιμοποίησουν στὴν
ἀνακούφιση τῶν δασκάλων τοῦ ἔθνους. Ἄν καλύτερῆ
ἡ τύχη τους, τότε μονάχα ἔθαχοῦμε τὸ δικαίωμα νά
τοὺς κατηγοροῦμε για τίς ἑλλείψεις τους.

Ἐκαμα τὴν παρένθεση τούτη γιατί σέβομαι πολὺ
αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους και τοὺς λυποῦμαι ἐξ ἄλλου,
και ἐκτός τούτου γιατί σ' αὐτοὺς μονάχα μπορεί κα-
νεῖς νά στηρίξῃ πολλές ἐλπίδες. Οἱ δάσκαλοι θά πά-
ρουν τὸ παιδί και θά τὸ κάμουν ἀξιο νά δεχθῇ τὰς
ὑποχρεώσεις τῆς κοινωνίας και τοῦ ἔθνους. Αὐτοὶ θά τὸ
διδάξουν ὅτι εἶναι ἀπόγονος ἐνδοξῶν πατέρων και ὅτι
πρέπει νά τοὺς μιμηθῇ. Ὅτι αὐτοὶ οἱ πατέρες, μ' ὅλη
τους τὴ δόξα εἶχαν και ἐλαττώματα, τὰ ὅποια παρε-
σκεύασαν τὴν παρακμὴ τους. Ὅτι τὰ ἴδια ἐλαττώ-
ματα μᾶς κατέχουν και μᾶς, και ὅτι εἶναι ἀπόλυτος
ἀνάγκη νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ αὐτὰ. Ὅτι εἶχαμε με-

ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΟΥ KURD LASSWITZ

ΑΠΑΝΩ ΣΤΗ ΣΑΠΟΥΝΟΦΟΥΣΚΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Dr HERBERT KRUGER

Μπάμπια—Φέντη, Μπάμπια—Φέντη, για κοιτάξε
αὐτὴν τὴ μεγάλη σαπουνόφουσκα, τὴ ὠραία θωριά πού
ἔχει! Δὲ μοῦ λές, παρακαλῶ, πῶς γεννιοῦνται αὐτὰ τὰ
χρώματα πού ἔχει;» φώναξε ὁ γιός μου ἀπὸ τὸ παρα-
θύρι κάτω στὸ περιβόλι μας ὅπου πετοῦσαν οἱ πολύχρω-
μες σαπουνόφουσκες πού τίς φυσούσε για παιχνίδι.

Ὁ Μπάμπια—Φέντης καθότανε κοντά μου στὸν ἥσκιο
ἀψηλοῦ δέντρο, ἐνῶ ὁ καινὸς ἀπὸ τὰ τσιγγέρα μας ἀνα-
κατεῦτανε μὲ τὸν καθάριο μυρωδᾶτο ἀέρα τῆς λαμπρῆς
καλοκαιρινῆς ἡμέρας.

«Χμῖ!» εἶπε ὁ θεὸς μουμουρίζοντας, και γύρισε σὲ
μένα. «Νά τοῦ τὸ ἐξηγήσῃς! Εἶμαι περίεργος νά μάθω,
πῶς θά κάμῃς τὸ παιδί νά σὲ καταλάβῃ;»

«Ναί», ἀποκρίθηκα, «τὴν ἐπιστημονικὴ ἐξήγησιν τὸ
παιδί, ἐνωεῖται, δὲν μπορεί νά τὴν καταλάβῃ—μά μήπως
τῆς χρειαζεται; Κάθε ἐξήγησιν εἶναι σχετικὴ και γι'
αὐτὸ πρέπει νά τὴν ταιριάζοῦμε ἴσια ἴσια μὲ τὸ νοῦ και
μὲ τὸ ἀντιληπτικὸ ἐκεῖνου πού μᾶς ἐρωτᾷ, δηλαδή, πρέ-
πει νά κατατάξουμε τὸ καινούργιο πρᾶμα στὴ συνηθισμένη
ἀράδα τῶν ἰδεῶν μας, νά δένουμε τίς καινούργιες ἰδέες
μαζὶ μὲ τίς γνωστὲς και τίς συνηθισμένες. Ἐπιπλέον λοι-
πὸν οἱ τύποι τῆς φυσικομαθηματικῆς δὲν εἶναι ἀκόμη ἀπὸ
τίς γνωστὲς και συνηθισμένες ἰδέες τοῦ ἀγωριοῦ μου...»
—«Πολὺ ὀμορφα», εἶπε ὁ θεὸς διακόφτοντάς με, «ἀπάνω
κάτω ἔχει: δίκιο: ἀδύνατο νά τὸ ἐξηγήσῃς, δηλ. νά τὸ
δέσῃς μαζὶ μὲ γνωστὲς και συνηθισμένες ἰδέες, δὲν τὸ χω-
ρεῖ ἄκόμη ὁ νοῦς του, ναί, ἡ πείρα τοῦ παιδιοῦ ἀποτελεῖ
ὀλόκληρο διαφορετικὸ κόσμο. Ὑπάρχουνε πρᾶματα πού
ὀλοσδιόλου ἀδύνατο νά τὰ δέσῃς μαζὶ μὲ γνωστὲς ἰδέες,
και πού γι' αὐτὸ δὲν καταλαβαίνονται καθόλου. Τὸ ἴδιο
παντοῦ! Ἐκεῖνος πού ξέρει καλύτερα τὰ πρᾶματα ἀναγκά-
ζεται συχνά νά σωμαίνῃ ἢ νά λέγῃ ψέματα, ἀλλῶς τὸν
κοροιδεύουνε, τίνε σταυρώνουνε ἢ τόνε ρίχνουνε στὴ φω-
τιά, κατὰ τὴ μόδα.—Μικρογόνο—Μικρογόνο—». Τίς τε-
λευταῖες αὐτὲς λέξεις τίς εἶπε στὸν ἐξυγὸ τῆς μονάχα, και
δὲν θά τίς εἶχα καταλάβει, ἂ δὲν τίς εἶχα ἀκούσει συχνά.
Τὸ μικρογόνο ἦτανε τὸ πῶ καινούργιο ἐφεῦρέμα του. Ὁ
θεὸς εἶχε κάμει πολλὰ ἐφευρέματα, κι ἄλλῃθια, δὲν
ἔκανε ἄλλο παρὰ ἐφευρέματα. Τὸ σπῆτι του ἦτανε σωτὸ

χημεῖο ἢ φυσικὸ ἐφευρέμα. Τοὺς καλύτερους φίλους του
μονάχα ἄφηνε νά ρίξουνε μέσα μιά ματιά, μά κι αὐτοῦ-
νοὺς πολὺ σπάνια, γιατί ὅλα τὰ ἐφευρέματά του τὰ φύλαγε
μυστικά. Μιά φορὰ μονάχα εἶνε καλομίλητος κι ὅταν
καθόμαστε μαζί, ξεμυστηρεῦτηκε λιγάκι.

Θάμασα τότες τίς πολλὲς γνώσεις του και εἶδα ἀκόμη
μὲ περισσότερο θαυμασμὸ πόσο βαθιὰ κατάλαβε κ' ἐχτίμησε
τίς ἐπιστημονικὲς μέθοδες, και τὸ ξετόλιγμα τοῦ πολιτι-
σμοῦ. Μά παράξενο, δὲν ἤθελε και καλὰ νά δημοσιέψῃ τίς
ἰδέες του και τὰ ἐφευρέματά του, γιατί ἔλεγε πῶς δὲ θά
τὰ καταλάβαινε κανεῖς ἄλλως τίς καινούργιες θεωρίες του.
Ἐγὼ ὁ ἴδιος, μὲ τὰ μάτια μου, τὸν εἶδα μιά φορὰ πού
κατασκευάσε ἀπὸ ἀνόργανη χημικὴ ὀλη τεχνητὸ λεύ-
κωμα! Τοῦ εἶπα νά δημοσιέψῃ ἢ τουλάχιστο νά χρησι-
μοποιήσῃ αὐτὸ τὸ ἐφεῦρέμα πού θά ἄφινε ἐποχὴ και θά ἄλ-
λαξε πατόκορφα τὴν κοινωνικὴ κατάστασῃ μας, μά συνη-
θιζε μονάχα νά μοῦ ἀπαντᾷ: «Δὲν τὸ ἔχω ὀρεξῃ νά μὲ
κοροιδέψουνε! Δὲν μποροῦνε νά τὸ καταλάβουνε! Δὲν εἶναι
ἀκόμη ὀριμοί, δὲν ἔχει κανένα σκοπὸ!» Ἄλλος κόσμος, ἄλλος
κόσμος! Ἄς περιμένουν ἀκόμη χίλια χρόνια! Ἄς συζητή-
σουνε τώρα ὅσο θέλουν! Ὅλοι τους δὲν ξέροῦνε τίποτες—».

Τώρα εἶχε ἀνακαλύψῃ τὸ μικρογόνο. Δὲν ξέρω καλὰ
ἂν εἶναι ὀλη ἢ μηχανῆ. Κατάλαβα ὅμως πῶς μ' αὐτὸ
μπορεῖ νά μικραίνῃ ὅλα τὰ πρᾶματα, ὅσο για τὸ γῶρο και
ὅσο για τὸν καιρὸ ὡς κάθε βαθμὸ! Μίκοι:μα λοιπὸν ἔχει
μόνο για τὸ μάτι, ὅπως γίνεται μὲ γιαιλένιους φακούς, μά

γάλα μέρη και μεγάλη αυτοκρατορία, και ότι σκοπός του νεωτέρου Έλληνας άλλος δεν είναι η ή αποκατάσταση του μεγαλείου εκείνου. Ότι αυτά όλα για να κατορθωθούν έχουν ανάγκη από ευγενή ψυχή και χαρακτηριστικά ισχυρόν, από θυσία του εγωισμού και της ιδιοτελείας, από περιφρόνηση των κινδύνων και των κόπων. Ότι δεν αρκεί να ονομάζεται κανείς μεγάλων γενεών τέκνον, αν δεν γίνη αντίστασις εκείνων, και ότι είναι αίτιος μεγαλύτερον τό να νομίζουμε πως το κλέος του παρελθόντος μπορεί να σκεπάζη τή σημερινή κηρυξικία.

Τά βιβλία, που θάχη βουθούς ο δάσκαλος, πρέπει κι αυτά νάναι σύμφωνα με τόν σκοπό του έργου, νάναι άπληξ, εύληπτα, λιγάκι φτηνά. Η ιστορία νάναι τό εγκόλπιο του μαθητού, αλλά ιστορία λογική και κριτική, και όχι: πινάζ ονομάτων και γεγονότων. Ο δάσκαλος θά πασχίση να εμπνεύση στό μαθητή τήν άγκυρά της ιστορίας του και να τόν κάμη να βλέπη και να εξετάζη τά πράγματα σοβαρότερα, θά τού αποδειξη ότι κανός πιά νάφήσουμε τά μικρά και μηδαμικά, στή έπιση συνείδησι να τ υ ρ β ζ ζ ου με από μικρά ως πού μεγαλώνουμε.

Δεν ξέρω αν και ή στερέωση της πιστεως είναι έργο του δασκάλου. Έκείνο όμως, που δεν έχει ανάγκη συντήρησις είναι, ότι χωρίς αλόγητη θρησκευτική πεποιθησι πάλι δεν θά κατορθώσουμε. Αυτό μας τό διδάσκει και ή ιστορία της αρχαιότητος. Δεν λέγω ή άγνοή μας να λάθη χαρακτηριστικά παπαδιστικά. Να μην πιστούμε σε υπερβολές. Νάχουμε παντού τήν αναλογία του ποσού.

Αλλά μαθητής, αν υποθέσουμε ότι μέσα στό σχολείο κατώρθωσι να μαρρώση τελείως τήν ψυχή του, τό ήθος του, τόν χαρακτήρα τόν παιδικό, έχει ανάγκη και έπει, μερικά άλλα διδάγματα ή καλύτερα από μια άλλη μέριμνα, έξωτερική αυτή, ή οποία θά τόν κάμη νεανία και κατόπι άνδρα ικανό να εκπληρώση τις προσδοκίες τών μαθητικών χρόνων. Αυτό κατόπι.

ΔΑΜΩΝΑΣ

— Άι ποίμε, προσέεστη, πώς ενώ είσαι φρουρός ά-
ξανα νιώθει πώς κάποιος βάζει τά δία του χέρια γύρω
στό λαιμό σου και σε φέρνει. Ξέρεις τί πρέπει να φω-
νάζεις;

—Μάλιστα, κ. λοχία. Θά φωνάξω, "Έλα, καυμένη
Μαρία, άφισέ με, θά με πνίξεις."

Τώρα τελευταία δεικνύσθηκε σε πόσην ώρα γίνεται
τό δέντρο έφημερίδα σε 7. 35 τό πρωτό κόπηκαν τρία
δέντρα. Από τις 7. 35 ως στις 9. 34 έφλουδήθηκαν,
λιανίστηκαν, γίνανε γυλός κι έπειτα χαρτί. Από τις
9.34 ως στις 10 τό χαρτί πήγε στό πιεστήριο τυπώθηκε
διπλώθηκε. Έτσι τά δέντρα έγιναν έφημερίδες σε 145 λεπτά.

και για όλες τις αίστητες μαζί! "Αλλάζει λοιπόν άλάκαι-
ρη ή ενέργεια του αντίληπτικού μας κατά τήν ποσότητα
μά έχω κατά τήν ποιότητα. Μού έλεγε μάλιστα πώς μπο-
ρούσε να μικραίνει έναν άνθρωπο και μαζί του άλάκαιρο
τόν κόσμο τών αίσθημάτων του ως τό εκατομμυριοστό μέ-
ρος του μεγέθους του! Πώς τό έκαμε, τόν έρώτησα, μά
χμιογέλασε μονάχα και μού έπε μουρμουρίζοντας:

«Χμ! Δεν μπορούνε να τό καταλάβουν. Δεν μπορώ,
δεν γίνεται να σάς τό ζηγήσω. Δε θά σάς ώφελοΰσε τίπο-
τες! Οι άνθρωποι μένουσ άνθρωποι, είτε μεγάλοι είτε μι-
κροί! Δε βλέπουνε παρατέρα από τό στενό τους όρίζοντα.
Γιατί να υπερθευτώ σ' άτέλειωτα μαλλώματα;»

Τώρα τόν έρώτησα: "Τί τό θέλεις τό μικρογόνο;" —
«Αί! Είναι άριστούργημα τό μικρογόνο, και για τού-
σημερινούς επιστήμονες δ,τι ή σαπουνόφουσα για τό παι-
δί σου: "Ένα παιχνιδιόπου ίσως δεν μπορούνε να τό κα-
ταλάβουν. Μά έπειδή οι λόγοι: δεν είναι παιδιά κι άπαι-
τούνε να τά καταλάβουν όλα, θ' αρχίζαμε μια συζήτηση
άτέλειωτη, αν τούς ζητούσα τό έπέρυμα μου. Δε θά είγε
κανένα σκοπό, γιατί τά σήμερα κανείς δεν είναι σε θέ-
ση να κρίνη άπάνω στό ζήτημα τούτο.Θά με κοροϊδεΰανε
λοιπόν—χμ! — τρελοκοιμητοί!»

«Και όμως, φώναξα, είναι χρέος να διαλαλούμε τήν αλή-
θεια, κι ως είναι και με κίνυνο της υπόληψής μας! Δε αυ-
τόν τόν τρόπο μονάχα έγινε ή πρόοδο του πολιτισμού! Πώς

ΤΟΥ ΚΑΝΤ
Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΔΟΛΟΥ ΛΟΓΙΣΜΟΥ

(άπόδρασμα)

...Μερικοί μας γνωρισμοί περνούσν δάότελα τή
γραμμή κάθε δυνατής πείρας και φαίνεται οά ν'
άπλώνουν τώ συλλογισμών μας τόν κύκλο πολύ πιο
πέρα από τά όνόρα της με έννοιες που κανένα
άντικείμενο δεν τούς ανταποκρίνεται άπ' όσα μπο-
ρεί ποτές να μās προμηθέση ή πείρα. Κ' ίσα ίσα
μέσα σ' αυτούς τούς υπεραίσθητικούς γνωρισμούς,
όπου ή πείρα δεν οδηγεί μίτε διορθώνει, εκεί
πέφτουν του λογισμού οι μελέτες, που τήν άξια
τους τή νομίζουμε πολύ σημαντικότερη και τό σκο-
πό τους πολύ άνώτερο παρ' ό,τι ποτές κατορθώνει
ό νοός μέσα στον κύκλο τών αισθητικών φαινομένων.
Τόσο άψηλά τήν ανεβάζουμε μάλιστα τήν άξια τους
πού και με φόβο να σφάλουμε, κάλλια έχουμε τά
πάντα να τολμήσουμε παρ' από δισταγμό ή κατα-
θρόνια ή άδιαφορία να παραιτήσουμε τόσο σημαντι-
κή μελέτη. Τ' αναπόφευγα αυτά προβλήματα του
"Αδολου Λογισμού είναι ο Θ ε ο ς, ή Λ ε υ τ ε ρ ι ά,
ή Α θ α ν α σ τ ι α. Η επιστήμη που μ' όλα της
τά όννεργα έχει καθαυτό σκοπό της τή λύση τους
λέγεται Μ ε τ ε τ ε ρ ι σ μ ο ς, κι ό μέθοδος της στην
αρχή είναι ο ο γ μ α τ ι κ ο ς, δηλαδή καταπιάνε-
ται άδίσταχτα τέτοιου δύσκολο έργο δίχως πρώτα να
ξετάση τί τού είναι του λογισμού κατορθωτό και τί
άκατορθωτό. Ως τόσο σαν πιο φυσικό φαίνεται, όταν
άληθούμε τό ότέριο έδαφος της πείρας, να μη ζη-
τούμε με τούς γνωρισμούς που κατέχουμε μόν ξε-
ροντας πόθε και μ' άρχες άγνωστης πηγής εύτύς
εύτύς να χτίσουμε, πριν πρώτα πρώτα καλοξετά-
ζοντας βεβαιωθούμε αν είναι ή όχι τά θεμέλια γερά.
Σαν πιο φυσικό εϊτανε, δίχως άλλο, από καιρό τώ-
ρα να ξετάδουν πρώτα οι φιλοσόφοι τό αν μπορεί ό
νοός να φτάση σ' αυτούς τούς ά π ο τ ά π ρ ι ο υ ς
(a priori) γνωρισμούς και τό τί είναι ή περιοχή τους,
τό κύρος τους, ή άξια τους. Κι άληθινά τίποτα δεν
είναι φυσικώτερο άνίσως με τούτο έννοούμε ό,τι σω-
στά και λογικά έπρεπε να γίνεται. "Αν όμως έν-
νοούμε ό,τι συνειθίζεται, τότες πάλε τίποτα φυσι-
κώτερο και πιο εύκολονόητο παρ' τό να έμεινε αυ-
τή ή μελέτη τόσο πίσω. Γιατί μέρος αυτών τών
γνωρισμών, δηλαδή τά Μαθηματικά, από καιρό τώ-
ρα κέρδιζαν άξιοπιστία, κι αυτό μας γεννά έλλπίδα
κάλλων άποτελεσμάτων κι' από άλλους, αν και ριζικά
άλλοιμότες. Έπειτα, ύμα βγούμε από τά όνόρα
της πείρας δεν έχει πιά φόβο να μās αντικρούση
και τόσο μās μαγεΰει τό να πλνθαίνουμε τούς γνω-
ρισμούς μας, που τίποτα δε μās σταματάει ως που
να σκοντάψουμε σε καθαρό παραλογισμό. Τόν απο-
φεύγει όμως τόν παραλογισμό όταν τις φαντασιες
σου προσέχεις να τις πλάθης προφυλαχτικά, αν και
πάντα θά μείνουνε φαντασιες.

τους τήν άπόδειξη σου!

—Χμ! έπε ο θεός, αν όμως κανείς δεν μπορεί να
καταλάβη σήν άπόδειξη μου, γιατί μιλούμε δυο γλώσσες
δάότελα διαφορετικές; Τότες στο τέλος της συζήτησης
σκοτώνουνε τόν αντίπαλό τους, φυσικά ή ήθικά! Δεν τό
έχω άρεση! —«Και μ' όλα ταύτα» άποκρίθηνα θαρρετά,
«θά φώναξα τήν αλήθεια, αν είχα τήν άπόδειξη για τόν
εαυτό μου τουλάχιστο!» —«Σε μαρούς και τυφούς;—τί;
ήθελες να τό δοκιμάσης; Έτσι; Νί! Τήρα δά αυτό τό πρ-
μα!» Ο Μπάρμπα—Φέντης έβγαλε από τήν τσέπη του
μια μικρή μηχανή, που είγε μερικά γιαλένια σωληνάκια
με δέσιμο από μέταλλο, βίδες και μια λεπτή λεπτή κλί-
μακα. Μού έβαλε τό σωληνάρι στή μύτη, κι άρχισε να γυ-
ρίζη τις βίδες. Αιστάνθηκα τότες που μύριζα κάτι άσυνή-
θιστο...

«"Αί τί ώρα είναι αυτή! Νά τήνε!» φώναξε ο γίός
μου πάλε δείχνοντας μια καινούργια σαπουνόφουσα που
πετούσε σιγά σιγά από τό παραθύρι.»—«Πρόσεξε δά τή σα-
πουνόφουσα τούτη!» πρόσταξε ο Μπάρμπα—Φέντης γυρι-
ζοντας όλοένα τις βίδες. Μού φαινότανε οά να μεγαλώνε
όλοένα ή σαπουνόφουσα, οά να τήνε σίμωνα όλοένα. Τό
παραθύρι με τό άγώρι, τό τραπέζι που καθόμαστε, τά δέντρα
του περιβολιού μας όλα απομακραίνονταν, όλα γινότανε
πιο θαμπά. Μονάχα ο θεός μας έμεινε κοντά μου. "Έβα-
λε τή μηχανή του στην τσέπη του. Λίγο λίγο όλα τρι-
γύρω μας είχαν άφανιστή. Ο ούρανός άπλώθηκε άπο-

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΖΗΣΤΗΣ

20 του Άλωνάρη 1904

άπό τό Παρίσι:

Άγαπητέ Νουμ,ο,

Σούγραφα στάλλο μου γράμμα για τή ζέ-
στη τήν Παρισιάνικη, και δε θέλω να σου λέω
όλο τά ίδια πράματα, μά πιστεψέ μου πώς
κατάντησε αυτές τις μέρες άνυπόφευκτη. Κα-
τηγορούμε όλοι μας τήν Άθήνα για τή σκόνη
κτά, μά γνώρισε πώς και δώ, οά δεν θελήση
να βρέξη ο καλός μας ο Δύμαρχος ποΰναι δ-
ηλά, έχουμε τά ίδια και χειρότερα. Μ' όλα
τά πλακόστρωτα και ξυλόστρωτα, και τά πω-
σωμένα μπουλεδάκια και τά μπόλικά κατα-
βρέγματα, και σκόνη σπκώνεται, και τά δεν-
τρα μαραντζιάζουνε κ' οι άνθρώποι κατζί-
ζουνε και ξεροψήνουνται για λίγες μέρες.
Από τούτο καταλαβαίνω, πώς ένα από τά με-
γάλα κακά του τόπου μας είναι και ή άδρο-
χιά που τόνε παραδέρνει δάο τό καλοκαίρι.
Και γι' αυτό έχει εκεί αυτή τή τρομερή σκό-
νη που και τά μύμπια και τά ρούχα κατα-
στρέφει, μά και τό ανθρώπινο πεσσί, και τήν
όψη του προσώπου πολύ τή χαλνά.

Γι' αυτό θά σε παρακαλέσω, φίλε μου, να
δώσης από μέρος μου μια καλή συμβουλή στις
κυρίες που έχουνε τό δέρμα νεαλικάτο.

Να τούς πής να συνηθίζουμε να πλένουμε
κάθε βράδυ πριν πλαγιάσουμε τό πρόσωπο,
τά χέρια και τό λαιμό τους με νερό χλιαρό,
που να τήχουμε προτίτερα βρασμένο μαζί με
λίγο μπουρικό όξύ (acide borique.) Μία κουτα-
λιά της σουπας μπουρικό, φτάνει για δυο οκά-
δες νερό. Μέσα σ' αυτό τό νερό να ρίξουμε και
λίγες σταλαγματιές από βάμα βενζόνης (tein-
ture de benjoin.) Από τό ίδιο αυτό νερό να
γαργαρίζουμε και στό στόμα και να ρουφούνε
κι από τή μύτη τους.

Αυτό τό συνήθιο κάνει πολύ καλό και μά-
λιστα τό καλοκαίρι είναι πολύ εύχάριστο, ύ-
στερα από τήν κούραση και τόν ιδρώτα μια-
νής άλλάκαιρης καλοκαιρινής ήμερας.

Όταν τό δέρμα του ανθρώπου διατηρείται
παστρικό, είναι έλαστικώτερο, κ' έτσι δεν κάνει
γλήγορα τις ζ α ρ ω μ α τ ι ε ς εκείνες, τις ά-
ναθεματισμένες, που σου φωνάζουνε δυνατά
δυνατά πώς περάσανε τά καλότυχα τά νιάτα!

Πάντα πρόθυμη

ANNA K. ΞΕΝΟΥ

πάνω μας θαμπός, άπρηδερός, γιγαντένιος ως τόν έρί-
ζοντα. Στεκόμαστε στην κρυσταλλένια άπανωσιά μιας
μεγάλης παγωμένης λίμνης. Ο πάγος ήτανε γλιστερός
και δίχως σκισμάδες, κι όμως φαινότανε οά να κουνό-
τανε σιγά σιγά. Έδώ και κει έβλεπες άπροσδιόριστες μορ-
φές που σηκώνονταν άποκάνω από τόν πάγο. «Τί είναι
αυτό; Τί γίνεται έδωπέρα;» φώναξα τρομαγμένος, «πού
βρισκόμαστε; μάς βασιζέ ο πάγος αυτός;»—«Είμαστε άπάνω
στη σαπουνόφουσα,» άποκρίθηκα ο Μπάρμπα—Φέντης
ήσυχα ήσυχα. «Αυτό που παίρνεις για πάγο είναι ή άπα-
νωσιά της σαπουνόφουσας. Ξέρεις πόσο πάχος έχει αυτή
ή στοίβα που στεκόμαστε; κατά τό ανθρώπινο μέτρο είναι:
τό πεντεχιλιοστό μέρος ενός εκατοστομέτρου» πέντε άλ-
λες τόσες στοίβες μαζί κάμνουνε μονάχα ένα χιλιοστόμε-
τρο! Χωρίς να τό θέλω σήκωσα ίμέσως τό πόδι μου, οά
να μπορούσα έτσι να κάμω τόν εαυτό μου άλαφρότερο.
«Στό Θεό σου! Μπάρμπα,» έκραξα, «να μη μās φέρη
σε κίνυνο! Μού είπες τήν αλήθεια;»

—«Βέβαια! μά να μη φοβάσαι. Για τό τωρινό σου τό
μέγεθος ή άπανωσιά τούτη έχει τή δύναμη μιας άτταλένιας
πλάκας που κατά τό ανθρώπινο μέτρο έχει πάχος διακό-
σια μέτρα! Μικρόναμε λοιπόν με τή βοήθεια του μικρο-
γόνου εκατό μιλλιούνα φορές, πάλι να πη, ή σαπουνό-
φουσα που για τούς άνθρώπους έχει γυριστά σαράντα έ-
κατόστόμετρα, είναι τώρα ίσα ίσα τόσο μεγάλη για μās
όσο ή γή για τούς άνθρώπους.»—Και πόσο μέγεθος έχου-